

В.П. ШЛАПАК, Г.Т. КРИНИЦЬКИЙ, П.І. ЛАКИДА, В.П. ТКАЧ

ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА ВАСИЛЯ ІВАНОВИЧА БІЛОУСА (8.12.1925–14.12.2013 рр.)

14 грудня 2013 р. на вісімдесят дев'ятому році життя відійшов у вічність Білоус Василь Іванович – академік Лісівничої академії наук України, доктор сільськогосподарських наук, професор, відомий український учений, педагог. Наукові праці зі селекції лісових культур, лісівництва та садово-паркового мистецтва В.І. Білоуса викликають цікавість, на них посилаються. Академік В. І. Білоус – автор (співавтор) більше ніж 200 друкованих праць, зокрема монографій, підручників, методичних посібників, рекомендацій виробництву, які відомі як в Україні, так і далеко за її межами. Науковий керівник здобувачів наукового ступеня кандидата наук. Ерудований педагог та науковець, вимоглива та інтелігентна людина. Учасник Другої світової війни.

Василь Іванович Білоус народився на Звенигородщині у селі Бродецьке Катеринопільського району 8 грудня 1925 р. у селянській сім'ї. У 1930 р. сім'ю була репресовано, позбавлено житла і всього майна. У 1941 р. він закінчив сім класів Росовської неповно-середньої школи Миронівського району Київської області, а через кілька днів розпочалася війна.

У діючу армію було призвано на початку 1944 р. і до кінця війни В.І. Білоус перебував на фронті командиром 45-мм гармати. Після закінчення війни проходив дійсну військову службу в складі радянських окупаційних військ у Німеччині, демобілізований у званні старшина 25 червня 1950 року.

У 1951 р. екстерном закінчив Капітанівську середню школу Златопільського району Кіровоградської області і цього ж року вступив на перший курс лісгосподарського факультету Української сільськогосподарської академії (тепер – НУБіП України, м. Київ), яку закінчив у 1956 р.

Після навчання працював за скеруванням старшим інженером Мукачівського лісгоспу Закарпатської області. Навесні 1959 р. вступив до аспірантури на кафедру лісових культур УСГА, яку закінчив у 1962 р. Того ж року захистив кандидатську дисертацію на тему: «Способи вирощування сіянців бука та створення його культур у дібровах Правобережного Лісостепу України». Науковий керівник проф. Б.Й. Логгінов.

Упродовж 1962-1982 рр. Василь Іванович працював старшим науковим співробітником Вінницької лісової дослідної станції Українського НДІ лісового господарства та меліорації ім. Г.М. Висоцького. Здійснював наукову роботу зі селекції дуба звичайного під керівництвом професора С.С. П'ятницького. Брав активну участь у створенні широкої мережі селекційних пунктів в Україні, вивів низку цінних форм і різновидів дуба, пристосованих до посушливих умов Степу.

За 20-річний період В.І. Білоус провів селекційну інвентаризацію дібров Правобережжя України, відібрав особисто близько 500 плюсових дерев, розробив новий метод щеплення дуба та інших лісових листяних порід, розробив технологію створення клонів лісонасінних плантацій дуба і заклад у ДП «Вінницьке лісове господарство» перші в колишньому Союзі насінні лісосади. Пізніше, за підтримки лісгоспів створив обласні лісонасінні комплекси дуба звичайного у Вінницькій, Черкаській, Тернопільській, Хмельницькій, Чернівецькій та інших областях на площі близько 400 га. Одночасно він відкрив у дібровах України зону інтенсивної гібридизації між дубом звичайним та скельним, вивчив гібридні популяції, відібрав плюсові гібридні дерева дуба, заклад перші щеплені плантації для отримання гібридних жолудів і на основі цього зареєстрував сорт під назвою дуб Білоуса.

Результатом селекційної роботи В.І. Білоуса є 10 авторських свідоцтв на сорти рослин, серед яких дуб Крижопільський, дуб Білоуса, бук Подільський.

Докторську дисертацію на тему: «Наукові основи селекції та насінництва дуба у дібровах Правобережного Лісостепу» захистив у 1980 році.

Із 1982 р. В.І. Білоус працює в Уманському сільськогосподарському інституті (нині – Уманський національний університет садівництва) на посаді завідувача кафедри лісівництва, а з 1997 р. – професором цієї ж кафедри. Читав лекції з дисциплін: «Основи лісівництва та агролісомеліорації» на агрономічному та «Декоративне садівництво» – на плодощовочевому факультетах. Вчене звання професора отримав у 1985 р.

Професор В.І. Білоус був членом всесвітньої організації лісових селекціонерів, неодноразово запрошувався на світові конгреси і наради лісових селекціонерів, тривалий час був членом спеціалізованої вченої ради Українського державного лісотехнічного університету (нині – Національний лісотехнічний університет України, м. Львів) та Національного аграрного університету України (нині – НУБіП України, м. Київ). Він активний учасник майже всіх всесоюзних та республіканських конференцій і нарад з питань лісової селекції в колишньому Радянському Союзі.

Василю Івановичу впродовж майже 70 років науково-педагогічної роботи було притаманне глибоке розуміння суті наукових досліджень селекційних процесів, виняткове уміння творчо осмислювати фундаментальні здобутки та новітні тенденції вітчизняної і світової селекційної думки, гостре відчуття найактуальніших проблем людського буття, науки і освіти. У результаті щоденної наполегливої творчої роботи він опублікував понад 200 наукових праць. Серед них:

Білоус В.І. Лісова селекція : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Білоус В.І. – Умань, 2003. – 534 с.

Білоус В.І. Селекція та насінництво дуба : моногр. / Білоус В.І. – Черкаси: НІПТЕХІМ, 2004. – 200 с.

Білоус В.І. Гібридизація дуба в лісах України : моногр. / Білоус В.І. – Львів: Панорама, 2003. – 134 с.

Білоус В.І. Вирощування високопродуктивних культур дуба в Лісостепу України : моногр. / Білоус В.І. – Вінниця: Книга-Вега, 2007. – 176 с.

Білоус В.І. Садово-паркове мистецтво : навч. посібн. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.І. Білоус : [Навч. посібн.]. – К.: Наук. світ, 2001. – 300 с.

Білоус В.І. Декоративне садівництво : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / В.І. Білоус. – Умань: Наук.-вид. центр УДАУ, 2005. – 295 с.

Методи селекції, розроблені В.І. Білоусом, неодноразово демонструвались по телебаченню, у кіножурналах та науково-популярних фільмах.

У 1992 р. став академіком АН Вищої школи України, а в 1997 р. – академіком Лісівничої академії наук України (ЛАН України).

За високі наукові здобутки В.І. Білоус, як учасник ВДНГ часів Радянського Союзу, був нагороджений срібною і бронзовою медалями, він – «Заслужений діяч науки і техніки України» та «Почесний лісівник України». За вагомими науковими заслугами був удостоєний нагороди Ярослава Мудрого (нагорода Академії наук вищої школи). Також був нагороджений трьома бойовими орденами (орден Слави III ступеня, два ордени Великої Вітчизняної війни), двома медалями «За відвагу» та 15 ювілейними медалями.

Відійшов у потойбічний світ В.І. Білоус – відомий науковець, педагог, людина високого інтелекту, світлого розуму, великої серйозної теплоти.

Ми глибоко сумуємо з приводу непоправної втрати і висловлюємо співчуття рідним і близьким покійного. Добра пам'ять про нього назавжди залишиться у наших серцях. Нехай Вам, Василю Івановичу, буде земля пухом і царство небесне.

*V.P. Shlapak, G.T. Krynytskyu,
P.I. Lakyda, V.P. Tkach*

**IN MEMORY OF PROFESSOR VASYL
IVANOVYCH BILOUS**